

Wymagania edukacyjne z historii dla kl. 5

P – poziom podstawowy

PP – poziom ponadpodstawowy

Ocena dopuszczająca P Uczeń:	Ocena dostateczna P Uczeń:	Ocena dobra PP Uczeń:	Ocena bardzo dobra PP Uczeń:	Ocena celująca PP Uczeń:
<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak</i>;</p> <p>– wymienia różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym.</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i>;</p> <p>– wyjaśnia, skąd wywodzą się praludzie;</p> <p>– opisuje życie ludzi pierwotnych;</p> <p>– wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszenia ognia przez człowieka.</p>	<p>– porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym;</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna;</p> <p>– omawia sposób wytapiania żelaza;</p> <p>– charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza;</p> <p>– potrafi wyjaśnić, jakie korzyści dała człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt.</p>	<p>– wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia;</p> <p>– wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej;</p> <p>– wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty;</p> <p>– wyjaśnia pojęcie ewolucji.</p>	<p>– porównuje poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach</p>
<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks</i>;</p> <p>– wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii.</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i>;</p> <p>– samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii;</p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii;</p> <p>– wyjaśnia zasadę <i>oko za oko</i>,</p>	<p>– wyjaśnia rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji;</p> <p>– charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii.</p>	<p>– wyjaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym;</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa;</p> <p>– wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym.</p>	<p>– wymienia współczesne przedmioty, których powstanie było możliwe dzięki osiągnięciom ludów Mezopotamii.</p>

	<i>ząb za ząb</i>			
<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>piramida, faraon</i>;</p> <p>– wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil;</p> <p>– opisuje wygląd piramid;</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i>;</p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej;</p> <p>– opisuje zakres władzy Faraona;</p> <p>– podaje przykłady bogów.</p>	<p>– wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej;</p> <p>– omawia strukturę społeczną Egiptu;</p> <p>- charakteryzuje wierzenia Egipcjan.</p>	<p>– wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami w dziedzinie budownictwa i medycyny;</p> <p>– opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy.</p>	<p>– charakteryzuje najbardziej znane przykłady sztuki egipskiej.</p>
<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Tora, Żydzi, Dekalog</i>;</p> <p>- wyjaśnia co to jest Biblia;</p> <p>– wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów;</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, , prorok, Świątynia Jerozolimska</i>;</p> <p>– wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem.</p>	<p>– charakteryzuje judaizm</p> <p>– porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela;</p> <p>- wyjaśnia pojęcie Palestyna</p>	<p>– wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem.</p>	<p>– wyjaśnia terminy: <i>synagoga, rabin</i>;</p> <p>– podaje przykład synagogi we współczesnej Polsce.</p>
<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne</i>;</p> <p>– wyjaśnia, do czego służy pismo.</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i>;</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka;</p> <p>– porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne;</p>	<p>– wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń;</p> <p>– przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły;</p> <p>– wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości.</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe;</p> <p>– wyjaśnia, jakie były trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego.</p>	<p>– podaje przykłady narodów, które posługują się pismem sięgającym tradycją do pisma greckiego oraz do łaciny.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią; – omawia przyczyny wynalezienia pisma. 			
<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>demokracja, zgromadzenie ludowe</i>; – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten. 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i>; – wskazuje na mapie: Grecję, Ateny; – wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokracja</i> i charakteryzuje demokrację ateńską. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis); – wyjaśnia, kim był Perykles – opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną.
<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mity, heros</i>; – przy pomocy nauczyciela charakteryzuje; najważniejszych bogów greckich. 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański</i>; – opowiada o wierzeniach starożytnych Greków. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali; – omawia różne mity greckie – przedstawia treść <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> i zna ich twórcę; – wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków; – omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia nawiązujące do mitologii związki frazeologiczne (frazeologizmy mitologiczne): <i>objęcia Morfeusza, stajnia Augiasza, syzyfowa praca, męki Tantara, nić Ariadny</i>.

<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion</i>;</p> <p>– wyjaśnia rolę sportu w codziennym życiu Greków.</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i>;</p> <p>– opowiada, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów;</p> <p>-wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji;</p> <p>– opisuje antyczne igrzyska sportowe;</p> <p>– zna datę pierwszych odnotowanych igrzysk.</p>	<p>– opisuje charakter i cele antycznego teatru;</p> <p>– wymienia dokonania nauki greckiej;</p> <p>– wyjaśnia, czym jest filozofia, i wymienia jej najwybitniejszych przedstawicieli;</p> <p>– wymienia wybitnych przedstawicieli sztuki i nauki.</p>	<p>– porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi.</p>	<p>– podaje przykłady wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę.</p>
<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dyktator, cesarz</i>;</p> <p>– wskazuje na mapie: Rzym;</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca.</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i>;</p> <p>– opowiada o legendarnych początkach Rzymu;</p> <p>– wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński;</p> <p>– zna datę założenia Rzymu według legendy.</p>	<p>– charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy;</p> <p>– omawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich;</p> <p>- charakteryzuje rządy pierwszego cesarza;</p> <p>- omawia dokonania Juliusza Cezara;</p> <p>– opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami;</p>	<p>– omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej</p> <p>– porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej</p>	<p>– wyjaśnia różnice w rozumieniu terminu <i>republika</i> przez Rzymian i współcześnie</p>

<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>provincia, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>provincia, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i></p> <p>– wskazuje na mapie: granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol</p> <p>– omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego</p>	<p>– opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie;</p> <p>– opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego;</p> <p>– zna daty podziału cesarstwa oraz upadku cesarstwa zachodniorzymskiego;</p> <p>– opisuje wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty.</p>	<p>– wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium;</p> <p>– wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy.</p>	
<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy</i>;</p> <p>- wymienia najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian.</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i>;</p> <p>- określa, jakimi dziedzinami życia opiekowały się najważniejsze bóstwa Rzymian;</p> <p>– charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego;</p> <p>– omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków.</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem;</p> <p>– opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum;</p> <p>– wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw.</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: <i>chleba i igrzysk!</i>.</p>	<p>– opisuje pozostałości Pompejów i Herculanium jako źródła wiedzy o życiu codziennym w starożytności.</p>
<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</i>.</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i>;</p> <p>– wyjaśnia powiedzenie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do</i></p>	<p>– omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej;</p> <p>– omawia dokonania wybitnych twórców literatury.</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa.</p>	<p>– opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie;</p> <p>– wyjaśnia wpływy greckie na kulturę rzymską.</p>

	<i>Rzymu;</i> - wymienia dokonania Rzymian w różnych dziedzinach.			
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament;</i> -wie, kim był Jezus.	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański;</i> – wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan; – omawia nauki Jezusa z Nazaretu.	– wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa; – wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa; - zna datę wydania edyktu mediolańskiego; – zna dokonania św. Piotra i św. Pawła.	– opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie; – wyjaśnia związki między judaizmem; a chrześcijaństwem; - wyjaśnia kiedy chrześcijaństwo stało się religią państwową.	– wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu.
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>ikona, freski, mozaika.</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika;</i> – wskazuje na mapie: Konstantynopol; – wyjaśnia, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem; – charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce.	– wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego; – podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego; – zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – – zna postać Justyniana I Wielkiego i omawia jego dokonania.	– wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola; – uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką; – wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw.	– wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią.
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>oaza, islam, Allah, Koran, meczet;</i> – przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe	– poprawnie posługuje się terminami: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska,</i>	– opisuje postać i działalność Mahometa; – omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu i ich wpływ na Europę;	– podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków.	– wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem, a islamem.

różnice między chrześcijaństwem a islamem.	<i>arabeski</i> ; – omawia najważniejsze zasady Islamu; – wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności; – zna datę, która jest początkiem ery muzułmańskiej.	– charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu.		
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dynastia, cesarstwo, Królestwo</i> .	–wymienia państwa, które powstały we wczesnym średniowieczu.	- zna dokonania Karola Wielkiego i Ottona I.	-wyjaśnia przyczyny i skutki przyjmowania chrześcijaństwa.	- wyjaśnia rolę chrześcijaństwa w kształtowaniu się średniowiecznej Europy.
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prawosławie, ekskomunika</i> .	– poprawnie posługuje się terminami: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i> ; – wyjaśnia konsekwencje ekskomuniki cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza w Canossie.	– wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej; – omawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w.; – wymienia postanowienia konkordatu w Wormacji; – zna datę wielkiej schizmy wschodniej.	– wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę; – wyjaśnia okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego.	– omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym.
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior, wasal, hołd lenny, przywilej</i> ; – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna.	– poprawnie posługuje się terminami: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hołd lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> ; – opisuje, jak wyglądał hołd lenny; – wymienia i charakteryzuje poszczególne stany	– opisuje zależność między seniorem a wasalem.	– wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane.	– omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym.

	w społeczeństwie średniowiecznym.			
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rycerz, herb, kopia, ostrogi</i> ; – opisuje uzbrojenie rycerzy.	– poprawnie posługuje się terminami: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i> ; – charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego; – wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem; – opisuje uzbrojenie rycerskie.	– opisuje życie codzienne rycerstwa; – opowiada o poszczególnych etapach wychowania rycerskiego; – opisuje ceremonię pasowania na rycerza; – opisuje charakterystyczne cechy wzoru rycerza średniowiecznego.	– prezentuje postać najbardziej znanego polskiego średniowiecznego Rycerza.	
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona</i> ; – opowiada o życiu codziennym mieszkańców średniowiecznych miast i wsi.	– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i> ; – opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta; – charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast; – opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej.	– wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi; – omawia organy samorządu miejskiego; – charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan; – wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka; – porównuje kulturę miejską i kulturę rycerską.	– znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości.	– omawia okoliczności założenia najstarszych miast w regionie.
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, uniwersytet</i> ; – przy pomocy nauczyciela omawia życie w	– poprawnie posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści</i> ,	– omawia najważniejsze zakony średniowieczne – wyjaśnia określenie <i>benedyktyńska praca</i> – charakteryzuje	– porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze	– znajduje i prezentuje informacje o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku

<p>średniowiecznym klasztorze i jego organizację; – wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści.</p>	<p><i>franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet;</i> – charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu; – opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym.</p>	<p>średniowieczne szkolnictwo – opisuje dokonania świętego Franciszka z Asyżu.</p>		<p>– opisuje jeden z klasztorów działających w Polsce, wyjaśnia, jakiego zgromadzenia jest siedzibą, i omawia w skrócie dzieje tego zgromadzenia.</p>
<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>katedra, witraże, miniatura;</i> – przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce.</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał;</i> – wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum;</i> – wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej.</p>	<p>– charakteryzuje styl romański – omawia cechy stylu gotyckiego.</p>	<p>– porównuje styl gotycki i romański; – wymienia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego;</p>	<p>– prezentuje informacje o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju.</p>
<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>książę, dynastia;</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”; - zna datę chrztu Mieszka I;</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>plemię, książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex;</i> – wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski;</p>	<p>- wyjaśnia kim byli Słowianie – wyjaśnia licznosci przyjęcia chrztu przez Mieszka I; – wymienia skutki chrztu Mieszka I ; – opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami; - zna datę bitwy pod Cedynią.</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski.</p>	<p>– omawia dokument <i>Dagome iudex</i> i jego wartość jako źródła historycznego.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy; – wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I. 			
<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>arcybiskupstwo, koronacja</i>; – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego. 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Miłsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i>; – opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów; – wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite; - zna datę zjazdu w Gnieźnie I koronacji Bolesława Chrobrego. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie; – opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami; – omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim; – opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jako przykład źródła ikonograficznego z najstarszych dziejów Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego.
<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i>; – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”. 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i>; – wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”; – wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego; – wymienia skutki kryzysu państwa polskiego; – charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego i zna datę koronacji Bolesława Śmiałego. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego; – wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego; – ocenia dokonania Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego.
<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia zasadę senioratu 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia szanse i zagrożenia

<p>posługuje się terminami: <i>senior i juniorzy, zasada senioratu.</i></p>	<p>terminami: <i>testament, zasada senioratu, senior i juniorzy;</i> – wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego; – opisuje postać Bolesława Krzywoustego; - zna datę ogłoszenia testamentu Bolesława Krzywoustego.</p>	<p>ogłoszenia testamentu Krzywoustego.</p>	<p>– wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron.</p>	<p>wynikające z wprowadzenia zasady senioratu.</p>
<p>– posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, danina, posługi.</i></p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna.</i> – charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim; – omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów; – opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania.</p>	<p>– wyjaśnia powinności ludności względem władcy.</p>	<p>– wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza.</p>	<p>– wskazuje przykłady nazw miejscowości, które mogły w średniowieczu pełnić funkcję osad służebnych.</p>
<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna.</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi.</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka;</i> – charakteryzuje państwo polskie podczas rozbicia dzielnicowego; – wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz</p>	<p>– opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia; – omawia przyczyny i skutki rozbicia rozbicia dzielnicowego; – opisuje kolonizację na ziemiach polskich; - opisuje społeczeństwo</p>	<p>– omawia historię zakonu krzyżackiego.</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu i duchowieństwu.</p>

	ziemie utracone w okresie rozbicia dzielnicowego.	pierwszych Piastów.		
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i> .	– poprawnie posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i> ; – wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków; – omawia postać Władysława Łokietka i zna datę jego koronacji.	– omawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II; – opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie; – omawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju; – opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami.	– wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki.	– wyjaśnia wyobrażenie na temat świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju.
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Akademia Krakowska</i> .	– poprawnie posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> ; – wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę; – zna datę założenia Akademii Krakowskiej; – wyjaśnia, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki”; – wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę</i>	– wymienia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu; – wymienia dokonania Kazimierza Wielkiego w polityce wewnętrznej i zagranicznej; – wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa.	– wyjaśnia, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej; – wyjaśnia znaczenie uczty u Wierzyńka.	– omawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami; – wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów – opisuje wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego.

	<i>drewnianą, a zostawił murowaną.</i>			
<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>unia personalna</i>;</p> <p>– zna nazwę dynastii zapoczątkowanej przez Władysława Jagiełłę;</p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim.</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i>;</p> <p>– wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej;</p> <p>– wymienia przyczyny i opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem;</p> <p>– wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewo, Horodło, Grunwald, Toruń;</p> <p>– opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, wielkiego księcia Ulricha von Jungingena;</p> <p>– zna datę unii w Krewie, wielkiej wojny z zakonem krzyżackim i bitwy pod Grunwaldem.</p>	<p>– wyjaśnia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę;</p> <p>– wymienia postanowienia unii w Krewie;</p> <p>– postanowienia pokoju w Toruniu;</p> <p>– wyjaśnia następstwa unii Polski z Wielkim Księstwem Litewskim.</p>	<p>– charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji.</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj.</p>
<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wojska zaciężne, żold</i>;</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza.</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żold</i>;</p> <p>– wskazuje na mapie Prusy Królewskie i Prusy Zakonne.</p>	<p>– opisuje przebieg wojny trzynastoletniej;</p> <p>– wymienia postanowienia II pokoju toruńskiego;</p> <p>– omawia dokonania Kazimierza Jagiellończyka.</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do zawiazania Związku Pruskiego;</p> <p>– porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego;</p> <p>– wyjaśnia, że odzyskanie dostępu do morza miało duże znaczenie dla rozwoju</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo.</p>

			polskiej gospodarki.	
<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>szlachta, sejm walny, izba poselska, senat.</i></p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat;</i></p> <p>– omawia sejm walny oraz jego skład.</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę;</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce;</p> <p>– omawia najważniejsze przywileje szlacheckie</p> <p>– wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi.</i></p>	<p>– przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce;</p> <p>– tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową;</p> <p>– wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejmu walnego: izby poselskiej oraz senatu.</p>	<p>– ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niesło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę.</p>